

is daarmedelevert in ditte, want in ditte, maar van gesproken, enve te bepalen, derlijke instelaten optreden it doen zal enrgaan van denorden.

uitspreken, datan de diaconieijk is als menvergeten, datwet de kerkewordt als demeente, welkeente geregelding van dezeidelijk worden,vooral gesprokeinstellingen wordt dat dezeegeregeld enden. Evenminelling met hareoor de rechtskomt te staanverheid, waarart, dat dezeart, zoo is hetonie, die vangeeregeld enke gemeente,erepresenteerdsehoudt dus deZoodra degen den Keran van het be, en daarmedeling dezer kerkBovendien zouacht hebben iambt, en zouair verzet terijkheden tenenlijkheden deret. En daarnie, die geenok geen burr eigen naamn contracten en kan bezitof verkoopen, an ontvangenir weezen zouit alles danatair van den e telkens deerleenen. Nuin juist dit totling zou kunbed ingeschrediaconie, maaren de rechtsou de Kerkhet goed der te gebruiken. tegebeeld is, oogte is metvaak in someschied. Alsas en de rd eenvoudign, om in hetEn zoo zouneer de Kerkmen verkochtarmengoedele Kerk staan, uden komen. gen op naamie zelf rechtsde goederenkerkeraad voorbruikt, noch faillissementit deze voorzoo eenvoudet.

i. terechtnen wordenartikel hetzijnie, die richid opgeeft, g op de lijstgen. Althans t juist, want te rechtspersOverheid als diaconie bedede niet, als deze rechtsbezwaar zou ondervangen dus gelezen weldadigheid zoover zij uit anderen van rechtsde bedoelde ie door Dr. it ook ons eren.

ernstige bedende alinea's wordt, dat gheid heeft inisterie bij statuut, de ling van hare reken. Naze bepaling slag van de maar dat, eldadigheid n voor een bruiken, de met verlies zou kunnen ierbij blijkcparticuliere keuze van it, en voor is zulk een geen hooide teen

misbruik waken kan. Maar reeds bij de gemeente-instellingen is het ondenkbaar, dat zulk een „vervallenverklaring" ooit voor kan komen, omdat de burgerlijke overheid, die over zulk een instelling alleen te zeggen heeft, wel tegen zulk een misbruik waken zal, en zoo is het nu ook bij de diaconie, die onder toezicht van den Kerkeraad staat. Het is daarom niet de burgerlijke rechter, maar de kerkelijke rechter die hier, des noodig, straffend heeft op te treden. De zaak staat hier dus geheel anders dan bij de particuliere verenigingen, waar alle controle ontbreekt. Voor deze strafbepaling is derhalve geen voldoende reden, en ze zou zelfs tot misbruik aanleiding kunnen geven. Bovendien, wanneer de Kerk zelf als instelling van weldadigheid optreedt, gelijk dit op tal van plaatsen geschiedt, hoe zou de rechter deze Kerk dan vervallen kunnen verklaren van haar rechtspersoonlijkheid, terwijl ze deze hoedanigheid van rechtspersoon niet als instelling van weldadigheid, maar uit eigen hoofde bezit? We hopen daarom, dat de Minister in artikel een nadere bepaling zal opnemen, waarin verklaard wordt, dat alinea 2 en 3 alleen slaan op particuliere verenigingen van weldadigheid.

Daarentegen achten we het niet juist, wanneer men uit artikel 7 (nieuwe redactie) heeft afgeleid, dat de diaconie of Kerkeraad voortaan niet zou kunnen volstaan met aan de Overheid kennis te geven van de artikelen der Kerkenorde, waarin over de diaconie gehandeld wordt, maar dat zij ook haar plaatselijk reglement zal moeten overleggen. In het wetsontwerp staat hiervan geen enkel woord. In de bestaande wet wordt gesproken van „de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur der instellingen"; in de nieuwe wet van de acten, de statuten of het reglement van de instelling. Indien hier eenig verschil is, dan komt dit verschil ons ten goede, want de nieuwe bepaling is wel zoo ruim. Er wordt uitdrukkelijk gesproken van statuten of reglement, en als de Kerkeraad of diaconie, gelijk tot dusver gebruik was, de artikelen der Kerkenorde inzendt, die het statuut van de Kerk vormen, dan is daarmede aan den eisch der wet dus volkomen voldaan.

En hetzelfde geldt evenzeer van de kleine wijziging, die de Minister heeft aangebracht in Artikel 10 oud, dat handelt over de mededeelingen, welke de Kerkeraad jaarlijks voor het Kerkelijk verslag moet inzenden. Een nieuwe alinea werd hieraan toegevoegd, dat de opgaven van het aantal beedeelen en van de uitgaven voor onderstand in het vervolg verstrekt moeten worden naar een bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen indeeling. Ook hier heeft men ernstige gevaren gezien, die feitelijk niet bestaan. Dat de Minister evenals bij de volkstelling een tabellarische indeeling geeft van de vragen, die beantwoord moeten worden, heeft niets te maken met de geheimhouding, welke de diaconie ten opzichte van hare beedeelen in acht moet nemen. Er staat in de wet uitdrukkelijk, dat alleen het aantal beedeelen moet opgegeven worden, en een algemeene maatregel van bestuur kan nooit ingaan tegen wat de wet voorschrijft. Men moet ook bij de beoordeeling van een wetsontwerp geen spijkers op laag water zoeken. Een tabellarische indeeling voor een statistisch verslag is een doodonschuldige zaak.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door ondergeteekenden: Van den WelEd. Heer Seret Amsterdam f 5; door den Heer M. van Brummen te Nijkerk gevonden in de collecte f 2.50.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholers te willen gedenken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Kootwijk.

Terztafel.

H. S. S. KUYPER, schrijfter van „Van het Licht, dat schijnt in de Duisternis", „Een half jaar in Amerika", enz, VACANTIE IN ENGLAND. Dagboek van een Verpleegster. Kampen. — J. H. Kok — 1917.

In dit haar jongste oeuvre laat Mejuffrouw KUYPER de Hollandische wijkerpleegster ELSE van DEN BERG in dagboek-vorm beschrijven wat deze verleden jaar, toen zij van 25 April tot 24 Mei haar vacante in Engeland doorbracht, heeft gezien en ondervonden. Met het oog op de omstandigheid, dat ELSE in haar dagboek zoo goed als niets van haar wijkerwerk schrijft, had de ondertitel van het boek ook wel: „Dagboek van een Gouvernante" of „Dagboek eener Hofdame" kunnen zijn. De geachte schrijfter wist echter wel wat zij deed, toen zij zich als „Pleegzuster" zich degueerde. Niet ieder, die zich wil vermommen, voegt elk pakje en ook zijn er dingen, die je alleen in een bepaald pakje kunt zeggen. Blijkbaar met veel zorg heeft de schrijfter van VACANTIE IN ENGLAND zich haar pakje gemaakt en, op een enkele uitzondering na, blijft zij er mee in de rol.

ELSE is 'n jonge vrouw van even dertig, die er niet onknap uitziet, met weinig gevoel voor natuur, maar des te meer voor menschen. Zij is van deftigen komaf en heeft een zeer geougeerde opvoeding gehad. Haar ouders konden haar die nog niet geven vóór zij hun fortuin verloren. Zij heeft van alles geleerd, praet vlot Engelsch waarvan zij zich vaak bedient ook bij het schrijven van haar dagboek, maar wat dan altijd door Mej. KUYPER zeer minzaam „voor lezers, die niet of weinig de Engelsche taal machtig zijn", in een noot aan den voet der bladzijden is vertaald. Zij heeft schrikkelijk veel gelezen en heel wat schilderijen gezien. In haar vacante heeft ze veel gereisd, zij het ook nog niet in Amerika. Dat reizen heeft haar allerminst cosmopolitisch gemaakt; zij is Hollandache gebleven met een sterk nationaliteitsgevoel. Ook is zij een echt gereformeerd meisje uit B, dat kerkelijk en politiek meeleeft en zich als zij op reis is, iedere week de HERAUT, iederen dag de STANDAARD, laat nastrenen.

ELSE schreef haar dagboek toen zij in Engeland was, eerst te PURLEY waar zij bij haar

misbruik waken kan. Maar reeds bij de gemeente-instellingen is het ondenkbaar, dat zulk een „vervalvenverklaring" ooit voor kan komen, omdat de burgerlijke overheid, die over zulk een instelling alleen te zeggen heeft, wel tegen zulk een misbruik waken zal, en zoo is het nu ook bij de diaconie, die onder toezicht van den Kerkeraad staat. Het is daarom niet de burgerlijke rechter, maar de kerkelijke rechter die hier, des noodig, straffend heeft op te treden. De zaak staat hier dus geheel anders dan bij de particuliere vereenigingen, waar alle controle ontbreekt. Voor deze strafbepaling is derhalve geen voldoende reden, en ze zou zelfs tot misbruik aanleiding kunnen geven. Bovendien, wanneer de Kerk zelf als instelling van weldadigheid optreedt, geijkt dit op tal van plaatsen geschiedt, hoe zou de rechter deze *Kerk* dan vervallen kunnen verklaren van haar rechtspersoonlijkheid, terwijl ze deze hoedanigheid van rechtspersoon niet als instelling van weldadigheid, maar uit eigen hoofde bezit? We hopen daarom, dat de Minister in artikel een nadere bepaling zal opnemen, waarin verklaard wordt, dat alinea 2 en 3 alleen slaan op particuliere vereenigingen van weldadigheid.

Daarentegen achten we het niet juist, wanneer men uit artikel 7 (nieuwe redactie) heeft afgeleid, dat de diaconie of Kerkeraad voortaan niet zou kunnen volstaan met aan de Overheid kennis te geven van de artikelen der Kerkenorde, waarin over de diaconie gehandeld wordt, maar dat zij ook haar plaatselijk reglement zal moeten overleggen. In het wetsontwerp staat hiervan geen enkel woord. In de bestaande wet wordt gesproken van „de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur der instellingen"; in de nieuwe wet van de acten, de statuten of het reglement van de instelling. Indien hier eenig verschil is, dan komt dit verschil ons ten goede, want de nieuwe bepaling is wel zoo ruim. Er wordt uitdrukkelijk gesproken van statuten of reglement, en als de Kerkeraad of diaconie, gelijk tot dusver gebruik was, de artikelen der Kerkenorde inzendt, die het statuut van de Kerk vormen, dan is daarmede aan den eisch der wet dus volkomen voldaan.

En hetzelfde geldt evenzer van de kleine wijziging, die de Minister heeft aangebracht in Artikel 10 oud, dat handelt over de mededeelingen, welke de Kerkeraad jaarlijks voor het Kerkelijk verslag moet inzenden. Een nieuwe alinea werd hieraan toegevoegd, dat de opgaven van het aantal bedeeiden en van de uitgaven voor onderstand in het vervolg verstrekt moeten worden naar een bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen inderling. Ook hier heeft men ernstige gevaren gezien, die feitelijk niet bestaan. Dat de Minister evenals bij de volkstelling een tabellarische inderling geeft van de vragen, die beantwoord moeten worden, heeft niets te maken met de geheimhouding, welke de diaconie ten opzichte van hare bedeeiden in acht moet nemen. Er staat in de wet uitdrukkelijk, dat *alleen* het aantal bedeeiden moet opgegeven worden, en een algemeene maatregel van bestuur kan nooit ingaan tegen wat de wet voorschrijft. Men moet ook bij de beoordeeling van een wetsontwerp geen spijkers op laag water zoeken. Een tabellarische inderling voor een statistisch verslag is een doodonschuldige zaak.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwylks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door ondergeteekenden: Van den WelEd. Heer Seret Amsterdam / 5; door den Heer M. van Brummen te Nijkerk gevonden in de collectie / 5.50.

Vriendelijk verzoeken wij onsen scholen te willen gedenken.

Da. J. H. HOUTZAGERS.

Kootwijk. voorzitter.

Tegstafel.

H. S. S. KUYPER, schrijver van „Van het Licht, dat schijnt in de Duisternis", „Een half jaar in Amerika", enz. VACANTIE in ENGLAND. Dagboek van een Verpleegster. Kampen. — J. H. Kok — 1911.

In dit haar jongste oeuvre laat Mejuffrouw KUYPER de Hollandische wijkverpleegster ELSE VAN DEN BERG in dagboek-vorm beschrijven wat deze verleden jaar, toen zij van 25 April tot 24 Mei haar vacantie in Engeland doorbracht, heeft gezien en ondervonden. Met het oog op de omstandigheid, dat ELSE in haar dagboek zoo goed als niets van haar wijkwerk schrijft, had de onderditer het boek ook wel: „Dagboek van een Gouvernante" of „Dagboek eener Hofdame" kunnen zijn. De geachte schrijfster wist echter wel wat zij deed, toen zij zich als „Pleegzuster" zich degenueerde. Niet ieder, die zich wil vermommen, voegt elk pakje en ook zijn er dingen, die je alleen in een bepaald pakje kunt zegen. Blijkbaar met veel zorg heeft de schrijfster van VACANTIE in ENGLAND zich haar pakje gemaakt en, op een enkele uitzondering na, blijft zij er mee in de rol.

ELSE is 'n jonge vrouw van even dertig, die er niet onknip uitsiet, met weinig gevoel voor natuur, maar des te meer voor menschen. Zij is van deftigen kom-af en heeft een zeer ge-voegzame opvoeding gehad. Haar ouders konden haar die nog niet geven vóór zij hun fortuin verloren. Zij heeft van alles geleerd, praat vlot Engelsch waarvan zij zich vaak bedient ook bij het schrijven van haar dagboek, maar wat dan altijd door Mej. KUYPER zeer minzaam „voor lezers, die niet of weinig de Engelsche taal machtigh zijn", in een noot aan den voet der bladlijden is vertaald. Zij heeft schrikkelijk veel gelezen en heel wat schilderijen gezien. In haar vacantes heeft ze veel gereisd, zij het ook nog niet in Amerika. Dat reizen heeft haar allerminst cosmopolitisch gemaakt; zij is Hollandische gebleven met een sterk nationaalheidsgevoel. Ook is zij een echt gereformeerde meisje uit B, dat kerkelijk en politiek meeleeft en zich als zij op reis is, iedere week de HERAUT, ieders dag de STANDAARD, laat bezorgen.

ELSE schreef haar dagboek toen zij in Engeland was, eerst te PURLEY waar zij bij haar

gefortuneerde en zeer voornamc familie van
moederskant loegerde, en later te CROWBOROUGH
waar zij haar intrek had genomen in 'n christ-
lijk pension. Daar gaat echter aan vooraf w
zij schreef toen zij naar Engeland ging, en da
volgt op wat zij schreef toen zij, vóór ha
terugkeer naar hier, nog eens in PURLEY wa
VACANTIE IN ENGLAND heeft dus, om zoo
zeggen, een kop en een staart en een tweedel
middenstuk.

De BATAVIER V, de boot waarmee ELZE v
oversteken, ligt nog gemeerd.

Hier krijgen we al dadelijk het geval, waaro
ik zoo even doelde, dat de schrijfster van
VACANTIE IN ENGLAND uit haar lot valt. Z
laat ELZE zich haar gevoel, dat door den klan
van het woord 'vacantie' bij haar wordt op
gewekt, verduidelijken aan den klank van d
LIBERTY-BELL in PHILADELPHIA. ELZE, die nie
een half jaar in Amerika is geweest en dus d
klok niet heeft hooren luiden.... Maar zij hee
schiersteld, als zij ELZE, die nu eenmaal voor
natuur niets voelt, het weer laat beschrijven e
het die dan, onder meer, laat hebben oore
'een geweldige zwarte wolkenmassa, die
boven ons uitbreidt en schijnt te dalen'.
laat vertellen dat, 'toe de afdalar zijn donker
vlerken uitbreidt en daalt op zijn proef'. Oo
zien wij ELZE wat staan kijken naar het lade
en die vindt dan, weer volkomen correct, niet
anders mooi dan 'dien grootschen zwaai van
den strak gespannen kabel'.

Maar de BATAVIER steekt van wal en ooe
de schrijfster.

Zij laat ELZE schrijven over VIEUX-ROSE, ha
medereiziger.

'VIEUX-ROSE, het mooie menschje, dat heele
maal niet *coiffeur* is,' maar dat zij zoo noemt
omdat alles wat je ziet van hetgeen se aan hee
en op en bij zich heeft, de kleur van VIEUX
rose heeft.

En ELZE, die voor menschen voelt, doet da
heel goed.

Zoo goed, dat ik VIEUX-ROSE zie.

Zie in levenden lijve en in al haar beweginkje
van zelfbewust, niemendal verlegen, alles na
haar hand zettend, elegant, wereldsch vrouwe
Dat ik hoor haar stem van bang en verwende
en dwingerig kindje als zij, 's avonds in de hut
waar twee elektrische lampjes gloeien, er n
tegen verset dat ELZE het licht uitdraait.

En ik ga gelooven aan talent bij M^{rs}. KUPPER
voor het novellistische genre.

ELZE komt in PURLEY, waar zij een goed
honderd blaadzijden in haar dagboek schrijft.

Zij is daar bij haar familie van moederskant
bij haar Hollandsche tante, die getrouwd is m
'n Engelschen meneer ASHTON. Uit dit huwelij
is een dochter geboren, de nu negentienjarige
EDITH, die al het uiterlijk van haar moeder
maar al het innerlijk van haar vader heeft, en
van wie het mij een raadsel is gebleven, dat
zij, opgevoerd door haar moeder, — oom ASHTON
had het daartoe te druk met zijn literaire lief-
hebberijen —, zoo heelemaal niets ook van h
innerlijk heeft gekregen.

In den schoot dreef familie stooten zich twee
volken.

Vader en dochter, die met al wat Engelsch is
dweepen, mischien wel omdat zij niet heelemaal
Engelsch zijn, — de ASHTONS hebben ook
Schotsch bloed in hun aderen, — komen telkens
in botsing met de moeder, die van het *fingering*
te minder moet hebben, wijl zij, waarschijnlijk
uit reactie, dweepet met al wat Hollandsch is.

Wat daarbij de verhouding ook al niet
prettiger maakt, is dat zoowel oom als nicht 'erg
High-Church zijn' en de laatste zelfs zeer
sterke roomsche sympathieën heeft, terwijl tante
'n felle anti-papiste met overigen vrij schemer-
achtig christendom is. De teekening, die ELZE
in haar dagboek van deze drie menschen geeft,
heeft mij versterkt in mijn geloof aan het talent
der schrijfster van VACANTIE IN ENGLAND voor
het novellistische.

Oom, in zijn nooit uit de plooi rakende ge-
dressedheid en EDITH in haar piechtheid van
van zels geërgerd worden als ELZE van
'n *maag* spreekt, doen in hun tante-telekens-
tellen-voelen de bove meerderwaardigheid van
Engelsche hogee Hollandsche gebruiken en
manieren, kunst en geschiedenis, zoo echt. De
scene waarin het, — terwijl de vader, ook al
bekent hij kleur, kalm blijft, — tusschen
moeder en dochter, naar aanleiding van een
historische en etymologische opmerking der
eerste over het Engelsche *golf*-spel, tot een
uitbarsting komt, is vol actie, en mooi in elkaar
geret. En ook later is dat zich, met haar
protestantsche hart, 'dood-ergeren' van tante,
— 'n bidstoeltje en 'n crucifix in de slaap-
kamer van EDITH, heel goed.

Maar, te midden van dit tekenend geschrift,
wordt ELZE in deze honderd blaadzijden van
haar dagboek en dat nogal vaak, vrij zwaar op
de hand.

Dat geschiedt waar zij van de nuttige wenken
vertelt, die nichtje EDITH haar al om trent
Engelsche tafelmanieren, uitspraak en brief-
adressen; exspectore haar verlangen naar het
dingen van onberijpde psalmen en gezangen
in Hollandsche gereformeerde kerken; critiqueer,
in haar eenijde, de preek-methoden van gere-
formeerde dominees en met EDITH, de groote
nooden en de nauwe rokken der mode-dames.

Dat wordt er niet beter met haar op, waar zij
dan schrift van wat tante haar verteld heeft van
dat waaraan je het onderscheid kunt zien
tusschen 'n Engelsche en 'n Hollandsche dienst-
vroude; van wat zij tante verteld heeft van wat
deze weten wilde omtrent 'de doleerende kerk'.
En zij dreigt zelfs crant-vervelend te worden
waar zij, naar aanleiding van museum-bezoek,
nog eens en nog eens, van haar gedisperuteer met
EDITH over de esthetiek der schilderkunst schrift.

Hier wordt VACANTIE IN ENGLAND te veel
vertoog' in dialogo-vorm om novelle te blijven,
en gaat het novellistische schuil achter het
essayistische.

Volgt, maar heel losjes verbonden met het
voorgaande, wat ELZE te CROWBOROUGH in haar
dagboek schreef.

Weer een goede honderd blaadzijden.

Zij is daar in het pension van Miss Wood
haar teksten hangen in de gangen; waar op de
kamers lijsten hangen van de uren voort *dressing*
in *prayer*, *breakfast* en *lunch*, *tea* en *dinner*;
haar voor al die uren de gasten tijd gewaar-
schuwd worden door 'n *gong*.

'Ik ben in een Christelijk *boarding-house*, hoe
eerie'lijk', schrijft ELZE.

Kan het me begripen.

In dit gedeelte van VACANTIE IN ENGLAND
reden, en dat zonder dat het, in wat voorafgaat,
eethoudig gemotiveerd is, nieuwe personen ten
oonele.

Maar ELZE, die in het huis van Miss Wood
al zoo terstond op haar dreef is, raakt met haar
chrijven over die menschen ook weer op dreef.

Heerlijk op dreef zelfs.

Met liefdevolle belangstelling heeft zij blijk-
baar die christelijke vrouw van hoore distinctie

met haar drie „dodden“ van kinderen was nomen en met vaardigheid heeft zij dat vlot getekend.

Een stukje kinderleven, écht van mooi-realistische is die scène in den tuin als de kinderen SO spelen, dat ze de groote menschen uit het pen-fotograferen.

Een stukje vrouwelven, écht van mooi-gevoel zielebewijs is dat, met tranen in de stem, aan ELZE vertellen van MEVrouw SCOTT van haar man, Van dat gevoel van ellende verlatenheid in dien nacht toen hij, dien zoo innig lief had, was gestorven; van dat gevoel van bijheid, dat God haar man — wat zij, haar bekeering, telkens in hun huwelijk van hem had afgesmeekt, waarvoor zij, „ieder o had willen brengen, zonder ooit te denken diit“ — nog op zijn sterfbed gemaakt had. Zijn kind.

En zeker niet minder goed gezien en getekend zijn ook de andere gasten van WOOD.

De mooie en forsche mondaine jufvrouw WENTELAER uit HAARLEM, die maling heeft de vaste uren van het huis en, altijd keurig gedaan, zich den tijd kort met *firt* en het spel met ongetrouwe en ook getrouwe heer. De andere jufvrouw WENTELAER, klein, verschrompeld, zielig menschje, schichtig wij als een slaaf door een onbarmhartige meester door haar zuster wordt geknecht; als 'n weerdig volgelte door 'n kat wordt gefascineerd.

En dan die DR. IZARD, de zenuwartz, de geloovige, die, net als de mondaine jufvrouw WENTELAER, als verzeild is in het christen-pensioen van MISS WOOD. ELZE verdient u bijzonder compliment, dat zij dien, ook v binnen, zoo goed gezien heeft.

Zoo'n heer toch laat sich maar niet zoo makkelijk van binnen bekijken. En als hij doet, dan zal hij, met 'n cynisch en te esthetisch, egoistisch en toch goedaardig zij met 'n aan vooroordeelen vastzitten en te sceptisch, 'n door bittere levenservaring ironisch maar, door gemis van wijsgeerigen zin, tot niet irenisch zijn, — zulk een verbijsterde gecompliceerden aanblik bieden, dat de meest nog niet snllen weten, wat zij er van maken moeten.

Daarom heb ik voor ELZE, die dat wel en en op 'n man als DR. IZARD zulk een juist kijk had, bewondering.

Zij schrijft nu in haar dagboek van dat door medelijden getrokken voelen tot KLEINTJE, zooals zij het zielige kindje WENTELAER, dat hi later een innig-vroom siekje blijkt, noemt. V hoe zij tracht dat schichtig menschje sich in ziel te doen ontsluiten; te verkwikken met hietoewijding.

Zij schrijft van haar gesprekken met DR. IZARD over zijn ongelofte, waarvan zij hem n kan afbrengen, en over zijn wijze opmerkingen omfrent menschen en dingen; en ook van s het-hof-maken aan de mooie zuster WENTELAER.

Hier wordt VACANTIE in ENGLAND zoo niet roman, dan toch weer novelle.

Dat hadden van den dokter om de *mandat* wat zels op MEYBROU SCOTT den indruk maak dat hij doodelijk is van MISS WENTELAER wordt, al eische de situatie ook ietwat me activiteit van de zijde der omfladderde, amant natuurlijk getekend.

Dan komen die bladzijsden in ELZE's d boek, waarmee VACANTIE in ENGLAND s hoogtepunt bereikt.

ELZE is onder de bedrijven verliefd gera op den ongelovigen dokter en hij op ha Van het roofdier, dat — hij, de zenuw onderscheide dit behoortig snel, — met ha fascinerenden invloed haar zuster, psychisch over bezahdig heeft, moest hij niets hebben.

Al dat verliefd gedoe met de mooie jufvrouw WENTELAER is maar bedoeld geweest als midd om de oogen der kat van het volgelte af leiden; om KLEINTJE, door de mondaine ber te houden, ongetoerd onder de goede zorg van ELZE te laten.

Hoogtepunt.

Want wel is hier die affectie van EL voor DR. IZARD te ongemotiveerd, om wa schijnlijk te zijn, maar daarentegen is, wanne men dat slikt, de tekening der zieleworling bij de christelijke vrouw tusschen ha sentiment voor den ongelovigen man en ha liefde voor haar Heer, zoo door in-voelen het algemeene van de situatie, als in haar verbijzondering-kort-weg voortreffelijk.

Op zijn hoogtepunt blijft VACANTIE in ENGLAND ook nog met die, van menschelijk snar gevoel doortintelde, navrantte beschrijving v KLEINTJE's siekbed te CROWBOROUGH dat ha sterfbed wordt.

Dan daalt het.

De laatste bladzijsden, die ELZE in haar d boek schrijft als zij door tante ASHTON we naar PURSLEY gehaald is en straks naar Holla terugkeert, zijn, met de beschrijving der grafenis van KING EDWARD, knap werk wa voor een literair bijgewerkt reporter sich n zou behoeven te schamen.

Mijn voornaamste bedenking tegen VACANTIE in ENGLAND geldt het gemis van eenheid i conceptie en als gevolg daarvan zijn, als litera product, hybridisch karakter.

Ik waag de onderstelling, dat de gescht schrijfster, toen zij sich de taak had gestel soaal niet in 'n roman, dan toch in 'n novel den zielestrijd eener christelijke vrouw tussche haar passie voor een ongelovigen man en ha liefde voor haar Heer te beschrijven, nog he veel meer op haar hart had wat zij met-een eens wilde uitspreken.

Die heel veel meer, dat alles-en-nog-wat moe er ook in.

Zoo' kreeg de roman of novelle niet een - wat mij uit 'n oogenpt van kunst al niet onbedenklijk voorkomt, — maar tal van tendensen. Het ontwerp van het werk zoo te construeeren dat al die „strekkingen“ althans onder een gesubsumeerd werden, kon zij niet; had er althans geen geduld voor. Toen is zij, met een ontwer dat, in zijn veelheid van onsaamenhangende „strekkingen“, doet denken aan 'n „wereldtoestelling“ met al het daaraan voor den zoeker verbijsterende en vermoedende, too maar van wal gestoken. Hierdoor moest h werk dat zij geleverd heeft, als literair produk wel een hybridisch karakter krijgen. Het kree een novellistischen kop en een journalistische staart met een middenstuk van twee vrij zwa verbonden deelen.

Het eerste daarvan wordt met zijn „vertoogen te didactisch om novellistisch te blijven, e het tweede blijft wel novellistisch, maar hee met zijn vertoogen over „standingstudies“, „authithese“, „armenorg“, „misantheden in h leven van Engelsche dames“, „nieuwere Engesche litteratuur“ — toch een sterk essayistisch bijmak. Ik zou dan ook niet weten bij wel literatuur-gene VACANTIE in ENGLAND onder da moet gebracht.

Dan

ENGLAND, door het talent van zijn school ook voor het didactische en haar passie het doceren, een zeer instructief boek waaruit voor menigen heel wat valt te leren, dat het, wat van deze schrijfter niet anders te verwachten, ook een boek is dat moeder aan haar dochter en geen vader aan zijn zoon hoeft te verbieden.

Maar er is meer goeds van te zeggen. Er zijn bladzijden in, waarvan de lezing die daar vatbaar voor zijn, esthetisch beaard. Bladzijden, die getuigen van niet daagsche opmerkinggeve, artistieke waarde. En, wat mij in dit boek opmerkelijk schijnt, het bijzonder pijnlijk, het „christelijke“ ligt er overal dik-op, maar geurt er, met weldadig doende onopzettelijkheid en soberheid, slechts enkele passages toe.

Met oudere werken van Mej. KUYPER te leken, duidt VACANTIE in ENGLAND daarbij op een evolutie van haar belletristisch talent.

Officiële Berichten.

Garnizoen Ede.

Ouders, die er belang in stellen, dat hun kinderen te Ede in garnizoen liggend, godsdienstig onderwijs ontvangen, wordt ten eerste aangeraden de garnizoenscommandant te verzoeken het gelegenheid te openen, om de catechistaten te wonen, die elken Dinsdagavond half acht uur te Tenuis voor Militairen wordt gehouden.

Zulk een verzoek dient vergezeld te gaan van vermelding van naam en voornaam en opgave van het wapen, het bataillon en compagnie, waarbij de betrokken persoon is.

Namens den kerkeraad der Geref. kerk te Ede.

W. MULDER, p.

Ede, 24 Maart 1911.

Buitenland.

Duitschland. Oppositie tegen het oefenen van leertucht. Eene nuwaarde uitlating van Prof. Harnisch.

Wij deelden reeds mede, dat de eerste dikant van Burg in Sleeswijk-Holstein, Heydorn van het Consistorium der landkerk eene terwijding gehad heeft, wij hij kennelijk van belijdenis afwijkte. Pastor Heydorn heeft echter niet onder de toepassing van dit tuchtmiddel gebogen, maar heeft zich op minister van eeredienst beroepen.

In verschillende staatkundige bladen kan lezen, dat hij van oordeel is, dat de hand van het kerkbestuur te zijnen opzichte „kelijk“ en „onwaardig“ is. Hij wil niet in op datgene, wat tegen hem persoonlijk ingebracht, maar kan het niet onwederpreken, wanneer het kerkbestuur te kennen gaf dat de gedachten die hij in „Leven en in nederlegde, in tegenspraak zijn met het Evangelie.

Want daardoor wordt de Christelikeheid, die zich door hem te Kiel, Bre en Burg tot eene nieuwe opvatting van Evangelie hebben laten leiden, als leden den tweeden rang, als leden die men auldiken kan, gestempeld, terwijl zij zich tot getrouwte en ijverigste leden der kerk behooren.

De verwarring die daardoor in het leroeroepen is, ischt van mij, die dit alles oorzaak, dat ik openlijk getuig dat het sul Evangelie, dat behalve door mij, door een aangeroeiend geest predikanten voorgestaan en door een steeds toenemend aantal gemeleden als hun ankergrond en levensboud vaard is, door geen daden en woorden van kerkbestuur gedood worden kan. Het kan al door een meer edele en grotere vroomoverwonnen worden. Maar er is geen edelmachtig vroomheid dan die van Jesus Christus, dat is immers die, welke wij als zijne nagers ons zouden willen eigen maken. Daarom moeten wij standvastig en getrouw blijven ons niet op het dwaalspoor laten brengen, zijn geen leden der Katholieke kerk, die „onfeilbaar leerambt“ best; wij zijn ook leden eener secte, die met de een of andere geformuleerde leerbelijdenis staat of valt; wij zijn leden der Evangelische kerk. In Evangelische kerk mag nooit gevraagd worden, houdt zij dit of dat voor waar? maar mag alleen vragen: is uwe gezindheid en uw haren in den geest van Jesus?

De sociaal-democratische *Stern*, *Holst. Volksbezoeder*, dat een man die geloofsartikelen der Kerk, religie voor bijna houdt, en alleen nadruk legt op de „gezinheid en het handelen in den geest van Jesus“, niets meer in derne staatskerk te zoeken heeft, en „in plaats van zich door het hoogwaardig consistorium als een schooljongen te laten kapittelen, nidi en manlijk de consequentie uit zijn oituing moest trekken en den vromen heide de geheele kraam voor de voeten verwerpsen. Denselven raad heeft men hem in het *Arbeid en Schoolblad* gegeven. Heydorn wil daarmee zijn ambt niet door de genade van Consistorie, maar door de genade Gods wezeker, dat mijn dienst Gode wevalig is.”

Ook in Pruisen is de vraag of er leertucht geoeftend worden, aan de orde. Zoo te de *Fall Jatho*, waarin het „Spruchcollegium“ optrad, veer aandacht. Een drietal hoogleren, n.l. Prof. Sohm van Leipzig, Prof. Max H van Berlijn en Prof. Natop van Marburg, h over deze zaak een verklaring in de wegesonden die aldus luidt: „Wij zijn leeken. De theologie van den predikant Jatho willen geen oordeel vellen. Wat ons als Duitsche ltestanten aangast, is de vraag, of de nietworden op de leertucht al dan niet zal uitgevoert. Wij houden leertucht in de Protestante kerk voor onmogelijk, en elke poging haer in te voeren, voor een ontwijking kerkelijke organisatie van het Protestantisme. Om der wille van het Duitsche Protestantisme protesteren wij daarom tegen de leerbeelidn die als dwangmaatregel door middel van kerkbestuur en het „Spruchcollegium“ zal gepant worden.”

De bekende Berlijnsche hoogleraar Harnisch diende niemand verdenken zal, dat hij voorleert heeft voor de orthodoxie, heeft hierop in *Christi. Welt* geantwoord. Het betoog van hoogleraar komt hierop neer. De meening ahet „Spruchcollegium“ een kerkelijk gerecht zijn zou, is verkeerd. Dit college heeft slecht te maken of de predikant N. N. nog in kader der Pruisische landkerk te huis hoor daarmen hem toch heeft aangesteld onvoorwaarde, dat hij zijn overeenkomsten met eischen die de landkerk stelt. De landkerk

van verschillende soort. Zoo lang zij dit niet is, en veeleer eene belijdenis heeft, moet zij in staat zijn deze belijdenis te verdedigen; anders is zij eene onmachtige gemeenschap. De belijdenis wil geen schriftelijk document, waarnaar recht moet gesproken worden, maar „een getuigenis van Evangelische gezindheid, die in zekere gevallen omhoog moet geheven worden, om als maatstaf te dienen; een taak waarvan men zich slecht onvolkomen kwijten kan, maar die toch volbracht worden moet, wil men niet in Katholiek rechtsformalisme (men denke aan den modernisteneed) vervallen, of wil men niet de kerk opheffen“.

De hoogleeraar Harnack legt er echter den nadruk op, dat hij door zijn opmerkingen niet geacht wil worden, in de zaak van Jatho partij gekozen te hebben; ook, dat hij niet daarmede wil te kennen geven, dat de zaak Jatho tot de bevoegdheid van het Spruchcollegeium behoort, en ook niet hoe deze zaak tot een eind moet gebracht worden. Maar in elk geval is het opmerkelijk, dat een modern hoogleeraar als Harnack, niet kan nalaten het recht der kerk te verdedigen om zulke predikanten, die door hunne verkondiging ernstig geven aan de gemeente, uit de landkerk te verwijderen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

VII.
OMMEKEER.

't Werd stil op „Rust-Best“ nu de bezitters vertrokken waren. Het groote heerenhuis was gesloten en kwam slechts van tijd tot tijd open, als daarinbinnen het noodigste moest verricht worden. De rentmeester, die nog vele andere zaken voor den heer Knobel te bevelen had, kwam nu en dan eens zien hoe alles liep. Maar nieuwe plannen maakte niemand, en alleen het gewone werk werd afgedaan. Velelei kon of moest nu echter blijven rusten.

Voor het gesin van Starke hinderde dit echter minder. Vader had altijd zijn werk, zoo als moeder het hare en Christina besocht geregeld de school. Niemand echter op het groote landgoed die niet wenschte, dat de tegenwoordige toestand maar kort zou duren. Want allen gevoelden, dat er iets ontbrak, namelijk de goede leiding en de helpende hand van den meester.

Zoo ging bijna een jaar voorbij. Als de rentmeester kwam, werd hem telkens gevraagd, of hij nog niets van mijnebaer en mevrouw had gehoord, maar steeds moest de man zeggen, „neen, ik weet even veel of liever even weinig als gij.“

Zoo ging een jaar voorbij en ieder hoopte, dat het huis spoedig weer bewoond zou wezen. Elken dag werd naar den bezitter uitgezien, doch hij verscheen niet op

Tot op zekeren morgen een groote koets aankwam, en voor het huis stilhield. Doch niet de heer Knobel en zijn vrouw stapten uit, maar de lieden die waren toegelopen sagten eerst den rentmeester en toen twee hun onbekende heeren, die het huis binnengingen en er geruimen tijd bleven. Daarna reden zij weg naar Onabruck.

Wat de heeren kwamen doen? dat wist niemand, doch velen begonnen te vreezen.

En dat daar reden voor was zou blijken.

De reis van den heer Knobel en zijn vrouw naar het Oosten was aanvankelijk zeer voo spoedig geweest. Van Venetië vertrokken, had men het zonder eenig ongeval gebracht tot Klein-Asië. Doch in de zee, die de kustenvan Syrië bespoelt, werd het schip belooopen door een geweldigen storm.

Het ging den schepelingen als eertijds Paulus en zijn medegesellen, die ook de Middellandsche Zee bevoeren. Verscheiden dagen kreeg men geen zon te zien, en toen dit eindelijk weer het geval was, bleek het schip een geducht eind uit den koers te zijn geraakt. Ook had het vaartuig veel geleden, vooral aan masten en zeilen. Al even erg was, dat een groot deel van den leeftocht door het zee water bedorven was. Er moest de grootste zuinigheid betracht worden, wat de reis natuurlijk niet aangenaam maakte, te meer daar het weder ook na den storm ongunstig bleef.

Eindelijk gelukte het, de haven van Alexandrie in Egypte te bereiken. De vrouw van den heer Knobel had echter zoo veel geleden door de ongemakken van de reis, dat men die niet kon voortzetten. Niet zonder moeite vond men een onderkomen bij een Italiaan, die daar een herberg hield. Een geneesheer was echter bezwaarlijk te krijgen en aan de verzorging van de sieke ontbrak veel. 't Gevolg was, dat zij erger werd, en reeds de tweede week na haar aankomst stierf.

Begrijpelijkerwijs zag haar man, zoo plotseeling door droefheid en rouw getroffen, van verdere reisplassen af. Hij schreef aan zijn bloedverwanten in Saksen wat hem overkomen was, en dat hij nu zoodra mogelijk wenschte terug te keeren. Daartoe nam hij plaats op het eerste het beste schip, dat hem dienen kon. 't Was een Spaansch fregat, bestemd voor Napels.

Dit was 't laatste wat men van den heer Knobel hoorde. Want het schip is wel uitgezeild, maar nooit te Napels aangekomen. Of het in een storm is vergaan, dan wel door zeeroovers is genomen, welk laatste niet waarschijnlijk is, heeft nooit iemand kunnen zeggen.

Maanden lang wachtte men in Saksen vergeefs op eenig bericht. Niemand maakte zich echter nog ernstig ongerust, daar men wel wist, hoe brieven uit het Oosten dikwijls wonderlijke lotgevallen konden hebben. Toen het echter al te lang duurde, werd om bericht geschreven naar de havens aan de Middellandsche Zee en de consuls in de Levant. Dit leidde echter tot niets, en er bestond alle grond te gelooven dat de heer Knobel nooit terug zou keeren. Zoo lang dit echter niet bepaald zeker was, moesten zijn goederen door leden van de familie beheerd worden. En om daarvoor met den rentmeester te spreken, waren de beide heeren overgekomen, die wij reeds ontmoet hebben.

* * *

Al werd dit alles niet dadelijk bekend, toch lekte er genoeg uit, om velen op „Rust-Best“ met bezorgdheid te vervullen.

Toen Starke thuis had medegedeeld wat hij wist en wat hij vreesde, heerschte er in het gesin diepe verslagenheid. Want ieder gevoelde diep, dat men een goeden heer verloren had, en het niet gemakkelijk gaan zou weder zulke een te vinden. Wat zou er met het landgoed gebeuren? Zouden de velen die er op woonden, of althans werkten, dat kunnen blijven doen? Toch gingen de sedachten van Starke en zijn